

PROFESOR STANISŁAW FRYZE (1885-1964) WYBITNY UCZONY, NIEZWYKŁY CZŁOWIEK

Stowarzyszenie Elektryków Polskich, największa organizacja pozarządowa, licząca 90 lat ogłosiła rok 2010 Rokiem Profesora Stanisława Fryzego – jednego z najwybitniejszych elektrotechników, pioniera tej dziedziny nauki i techniki, wielkiego polskiego uczonego i patriotę, twórcy elektrotechnicznej szkoły lwowskiej i śląskiej. Osiągnięcia profesora Stanisława Fryzego w dziedzinie teorii mocy elektrycznej stawiają go w rzędzie wybitnych uczonych rangi światowej. Świadczy o tym fakt, że po latach, podczas wielu współczesnych międzynarodowych konferencji poświęconych elektrotechnice teoretycznej, prace profesora są cytowane, a jego publikacje można znaleźć w spisach literatury prac autorów ze wszystkich kontynentów.

Osobowość profesora Stanisława Fryzego przejawiająca się w znakomitych wykładach, bogato ilustrowanych pokazami, w których wykazywano fizykalne podstawy elektrotechniki, zawsze znajdowała gorący oddźwięk wśród słuchaczy, zarówno w okresie lwowskim jak i gliwickim. Miał on oprócz znacznego dorobku i wielkiego autorytetu naukowego, specyficzny styl bycia, prowadzenia spotkań i dysput naukowych ze współpracownikami oraz wykładów i egzaminów ze studentami. We wspomnieniach wychowanków występuje jako bohater wielu legendarnych już anegdot. Przebija z nich osobowość człowieka krytycznego i wymagającego, a jednocześnie z dużym poczuciem humoru i życzliwością dla współpracowników i młodzieży studiującej. Profesor Stanisław Fryze cieszył się niekłamana sympatią wielu pokoleń elektryków, a jego patriotyzm, poświęcenie w służbie nauki polskiej, czy też okazywana bezkompromisowość w stosunku do wyznawanych wartości, budziły zawsze podziw i szacunek, ale też przysporzyły mu wielu kłopotów.

Profesorowi Stanisławowi Fryzemu, urodzonemu w Krakowie w 1885 roku, przyszło żyć i działać w burzliwych latach XX wieku. Był aktywnym uczestnikiem I wojny światowej jako oficer marynarki monarchii austro-węgierskiej. Uzyskał pierwszy doktorat z elektrotechniki na Wydziale Mechanicznym Politechniki Lwowskiej w 1920 roku. Kierował Katedrą Elektrotechniki Ogólnej na Politechnice Lwowskiej do 1939 roku. W roku 1945 został wywieziony przez NKWD i skazany na niewolniczą pracę w kopalniach donieckich. W 1946 przyjechał do Gliwic, tu pozostał, mieszkał i pracował, tworząc śląską szkołę elektrotechniki.

W czasie pracy w Gliwicach spotkały Profesora liczne wyróżnienia i wyrazy uznania. W 1947 roku został powołany na członka nadzwyczajnego Polskiej Akademii Nauk Technicznych. W 1952 r. został członkiem tytularnym Polskiej Akademii Nauk, a w 1957 – członkiem rzeczywistym. W 1955 r. otrzymał godność Członka Honorowego Polskiego Towarzystwa Fizycznego, w 1962 r. jako pierwszy godność Członka Honorowego Polskiego towarzystwa Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej, a w 1989 r. (pośmiertnie) – Członka Honorowego Stowarzyszenia Elektryków Polskich. Nie sposób wymienić tu licznych nagród, wyróżnień i odznaczeń otrzymanych przez Profesora. Złotą Odznaką Honorową SEP otrzymał w 1959 r., a najwyższe spośród licznych odznaczeń państwowych Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski w 1957 r.

Prof. Stanisław Fryze zmarł 3 marca 1964 r. w Gliwicach. Został pochowany na Cmentarzu Lipowym w Gliwicach. W pogrzebie uczestniczyła niezliczona rzesza studentów, wychowanków, współpracowników i sympatyków Profesora.

Pamięć o Profesorze, jego osobowości i dokonaniach jest wciąż żywa. Jej wyrazem są nadane Jego Imieniem nazwy szkół technicznych, sal uczelnianych, konkursów i przedsięwzięć z dziedziny elektryki oraz placów i ulic. Wśród licznych spośród nich, także w Bełchatowie staraniem miejscowego koła SEP jedna z 9. ulic od 1998 r. jest ulicą Prof. Stanisława Fryze. Wkrótce ukaże się monografia poświęcona Profesorowi, a ogłoszenie „2010 roku – Rokiem Profesora Stanisława Fryze” na pewno nie jest ostatnim wyrazem pamięci – zwłaszcza, ale nie tylko wychowanków legendarnego Profesora.

(Opr. na podst. materiałów SEP – Tadeusz Malinowski)